

AUTOCONTROLUL ACTIVITĂȚII DE MUNCĂ LA ELEVII CU DIZABILITĂȚI MINTALE, COMPONENTĂ A CULTURII MUNCII

SELF-CONTROL OF WORK ACTIVITY IN STUDENTS WITH MENTAL DISABILITIES, A COMPONENT OF WORK CULTURE

*Viorica Cerneavschi, dr., lector univ.,
UPS „Ion Creangă” din Chișinău*

*Viorica Cerneavschi, PhD, associate professor,
"Ion Creanga" SPU, Chisinau
ORCID: 0000-0003-3322-1953*

CZU: 376.43: 37.035.3

DOI: 10.46728/c.v1.25-03-2022.p208-213

Abstract

This article presents the results of the research on the skills formation of control and evaluation of work activity in students with mental disabilities as an important component of the work culture.

The results obtained in the finding experiment were analyzed. The level of skills formation of the control and evaluation of work activity in students with mental disabilities was also identified. Moreover, it has been experimentally demonstrated that the skills formation of the control and evaluation of the work activity in auxiliary school at the Technological Education classes is done with enough reservations, therefore it is necessary for this process to follow a pedagogical model, its efficient functioning requiring the selection of a set of psycho-pedagogical conditions.

Key-words: technological education, work activity, culture of work, pupils with mental disabilities, control capacities, self control.

Educația tehnologică în școala auxiliară ocupă unul din locurile prioritare în sistemul general instructiv-educativ, rezolvând sarcina dezvoltării multilaterale a copilului cu dizabilități mintale, contribuind la dezvoltarea fizică, morală, dar și conținând un apreciabil potențial de posibilități în procesul de corecție a neajunsurilor. Inițierea copiilor cu dizabilități mintale în activitatea de muncă a fost recunoscută drept condiție importantă în dezvoltarea generală a elevilor și în pregătirea lor către viața independentă [1, p.12].

În cadrul Educației tehnologice, elevii dobândesc cunoștințe, priceperi și deprinderi generale de muncă, iar acestea constituie fundamentul formării profesionale ulterioare [7, p. 26]. În priceperile generale de muncă Батышев С.Я. include cele de planificare, control, măsurare, organizarea locului de muncă, coordonarea mișcărilor, efectuarea de calcule, autocontrolul [ibidem, p.17]. Totodată, cunoștințele și abilitățile generale de muncă sunt considerate fără diferențierea lor în raport cu nivelul desăvârșirii proceselor de muncă.

Savanții ruși Атутов П.Р. și Поляков В.А. de asemenea consideră, că conținutul Educației tehnologice include formarea priceperilor generale de muncă (planificarea, organizarea muncii, autocontrolul, capacitatea de a lucra într-o echipă), pregătirea generală tehnică, precum și cea specială (bazele tehnologiei și executării unor produse, ce țin de o pregătire profesională concretă) [6, p. 56].

Astfel, cultura muncii este abordată prin prisma abilităților de organizare a muncii ce include următoarele componente structurale: planificarea activității, organizarea locului de muncă, asimilarea metodelor raționale de muncă, de control, autocontrol, reglarea procesului de lucru [2, p. 24].

Cercetarea efectuată de Чебышева В.В. determină aspectele teoretice și praxiologice ale culturii muncii, reliefând necesitatea acordării atenției formării competențelor generale de muncă, cum sunt: definirea scopului, planificarea, organizarea muncii, monitorizarea și controlul, eliminarea erorilor [12, p. 239]. Totodată, potrivit opiniei savantului, cultura muncii constituie abilitatea de a organiza activitatea de muncă prin manifestarea capacității de programare, realizare și de control al activității.

Струманский В.П. după o analiză a interpretărilor existente a conceptului „cultura muncii” conchide că principalul în formarea culturii muncii este: capacitatea de a planifica activitatea viitoare, de a efectua controlul, de a lucra într-o echipă. Cultura muncii, astfel, este abordată de autor ca „un set integrat de cunoștințe și abilități pentru a oferi disponibilitatea generală a persoanei de a lucra, de a atinge cote ridicate a calității muncii la efectuarea oricărei activități de muncă” [10, p. 13].

Raileanu A. (1998) cercetând formarea culturii muncii la elevii cu deficiențe psihofizice reiterează că situația devine mult mai complicată în cazul formării în una din profesii, care necesită cunoștințe și aptitudini minime specifice și o cultură înaltă de pregătire. Acești copii nu se pot integra în societate fără a avea o cultură a muncii, exprimată în performanțe de planificare, organizare și control – fundamente ale intensificării Educației tehnologice [4, p. 196].

Милерян Е.А. a determinat deprinderile generale de muncă drept calități de personalitate importante pentru fiecare profesie și permit realizarea scopului prin utilizarea rațională a metodelor, mijloacelor și procedeelelor de îndeplinire a sarcinii. Autorul consideră, că priceperea de a planifica, organiza și controla activitatea de muncă se referă la categoria priceperilor dificile atât prin procesul de formare, cât și aplicarea lor conștientă. De asemenea, Милерян Е.А. [8] evidențiază cele mai importante deprinderi generale de muncă - constructiv-tehnice (de orientare/organizare), organizațional-tehnologice (de proiectare) și operațional-evaluative (de control), sau referindu-ne nemijlocit la activitatea de muncă, acestea sunt: orientarea în sarcina de muncă, planificarea prealabilă a realizării însărcinării, îndeplinirea autocontrolului.

Prin urmare, activitatea de muncă include în sine nu numai anumite mișcări și acțiuni, dar și controlul asupra acestor procese și rezultatele scontate. Abilitatea de a-și controla munca sa este una dintre particularitățile distincte ale activității umane [3, p. 8].

Controlul constituie analiza permanentă sau periodică a unei activități sau situații în scopul urmăririi mersului ei și luării măsurilor de îmbunătățire. Orice etapă a activității umane este reglată de psihic prin intermediul controlului sau autocontrolului [1, p. 106].

În lucrările care tratează în mod special conținutul și formarea autocontrolului este remarcat rolul excepțional al acestuia în instruirea prin muncă. Autorii indică asupra faptului, că fără formarea specială a procedeelelor și deprinderilor de autocontrol calitatea activității de muncă este destul de inefficientă. Doar în baza autocontrolului este posibilă reglarea activității în efectuarea operațiilor de muncă [3, p. 12].

Autocontrolul activității de muncă a elevilor cu dizabilități mintale are un caracter specific și corespunde cu particularitățile dezvoltării lor psihologice. Copilul cu dizabilități mintale este inapt în fața sarcinii, care cere de la acesta mobilitate, variabilitate, regruparea relațiilor structurale, deasemenea el nu poate stăpâni propriile procese de comportament [1, p. 110].

Problema autocontrolului copiilor cu dizabilități mintale a fost elucidată în lucrările multor defectologi din Rusia: Дульнев Г.М. (1969), Пинский Б.И. (1968), Ковалева Е.А. (1988), Мирский С.Л. (1990); România: Radu Gh. (1987), Ionescu S. (1975), Păunescu C. (1976); Republica Moldova: Badâr C. (1998), Bucun N. (1985), Gonciaruc S. (1993), Gînu D. (1995), etc. Autorii menționează, că deprinderile de autocontrol se înfăptuiesc cu participarea nemijlocită a proceselor complexe ale gândirii: analiza, comparația, sinteza, aprecierea ș.a. [2, p. 44].

Cercetarea activității cognitive a copiilor cu dizabilități permite a determina, că lacunele în însușirea materialului de către acești copii sunt condiționate de funcția sintetică subdezvoltată și se manifestă în caracterul fragmentar al recepției și gândirii, care la rândul lor influențează asupra stabilirii legăturilor între obiecte, cât și în stabilirea aspectelor comune și diferențierea obiectelor. Copiii cu dizabilități nu sunt apti să regleze și să controleze ritmul și tempoul mișcărilor executate, iar pe întreg parcursul dezvoltării acestor copii se observă lacune considerabile ale mediatorului verbal [3, p. 15].

Reglarea conștientă a acțiunilor practice este efectuată prin intermediul vorbirii. Studiile privind dezvoltarea reglării verbale a acțiunilor la elevii cu dizabilități mintale evidențiază cinci forme ale acesteia: imboldul nemijlocit către acțiune, susținerea verbală, instrucția verbală, generalizarea acțiunilor proprii și verbalizarea lor, planificarea acțiunilor care vor avea loc. În activitatea de instruire cel mai frecvent este folosită indicația verbală, care mai mult decât altele participă la crearea imaginii rezultatului final al activității, planului de lucru și criteriului succesului. Generalizarea verbală a acțiunilor proprii, ca element reglator, permite aprecierea corectă a rezultatelor obținute și luarea deciziilor despre schimbarea activității [1, p. 110].

Investigațiile psihologice dovedesc că elevii cu dizabilități mintale, în special elevii mici, nu știu să controleze și să corecteze operația efectuată în corespundere cu trei sau mai multe cerințe înaintate. Efectuând controlul operației în corespundere cu una sau două cerințe, ei le scapă din vedere pe celelalte [ibidem, p. 111].

O condiție importantă în realizarea cu succes a acțiunilor de control/autocontrol în procesul muncii este evaluarea sistematică a rezultatului obținut cu scopul de a înlătura greșelile comise, iar în caz de necesitate de a introduce anumite schimbări, corectări în activitatea îndeplinită. Cercetările arată, că elevul cu dizabilități mintale rareori corectează greșeala fără o indicație specială din partea învățătorului (Мирский С.Л. (1975); Пинский Б.И. (1960, 1985); Badâr C. (1998); S. Gonciaruc (1993) [2, p. 44-45].

Deasemenea elevii cu dizabilități mintale nu-și controlează acțiunile în corespundere cu scopul final, dar le verifică conform unei sarcini secundare care nu coincide totalmente cu cea înaintată [1, p. 111].

Dificultățile întâmpinate de către elevii cu dizabilități mintale în procesul efectuării acțiunilor de control/autocontrol sunt în mare parte condiționate de nedezvoltarea motricității. Sirian V. (1990), Nechit R. (2012), studiind educația psihomotrică ca activitate de prevenire a tulburărilor și ameliorare a performanțelor în executarea unor operații practice de către copiii cu cerințe educaționale speciale, susțin că neajunsurile dezvoltării sferei motore se fac resimțite în procesul reglării și corectării mișcărilor în mersul îndeplinirii acțiunilor manuale. Controlul mișcărilor este dificil în aria mai multor parametri: coordonare, direcție, ritm, viteză, amplitudine, forță ș.a. [2, p. 45].

Un neajuns substanțial constă și în faptul, că la toate etapele de formare a deprinderilor de mișcare ei își controlează mișcările cu ajutorul văzului, fiindcă autocontrolul kinestezic este foarte slab dezvoltat la această categorie de copii.

Goncearuc S. din datele observărilor asupra acțiunilor efectuate de elevi la lecțiile de Educație tehnologică, constată nivelul extrem de nedezvoltat al autocontrolului kinestezic. Instabilitatea capacității de muncă intelectuală și oboseala rapidă nu pot să nu influențeze într-o formă sau alta asupra desfășurării autocontrolului la copiii cu dizabilități.

O lacună a activității de control a copiilor cu dizabilități este și incapacitatea de a-și controla și regla ritmul executării mișcărilor. Conform cercetărilor, copiii cu dizabilități mintale întâmpină mari dificultăți în rezolvarea operațiilor cu cifre de măsură [3, p. 16].

Gînu D. efectuând diferențierea elevilor cu dizabilități mintale din clasele primare în procesul Educației tehnologice relevă, că examinarea particularităților dinamicii capacității de muncă denotă existența a trei tipuri ale acesteia ce sunt determinate de tipul activității nervoase superioare și de particularitățile psihomotoricii. Autoarea ne demonstrează existența corelației între dinamica capacității de muncă și gradul de intensitate a defectului, dezvoltarea psihomotoricii, nivelul capacității de reglare voluntară a acțiunilor, nivelul de dezvoltare a deprinderilor de planificare, de organizare și de control [apud 1, p. 42].

Autoarea Badâr C. menționează, că specificul defectului și particularitățile individual-tipologice ale copiilor cu dizabilități mintale influențează caracteristicile autocontrolului, formarea și dezvoltarea căruia în cadrul unei activități diferențiate va spori eficiența Educației tehnologice în școala auxiliară și favorizează integrarea ulterioară a acestora în câmpul muncii și societate [1, p. 118].

Analiza literaturii permite să concluzionăm, că activitatea de muncă a elevilor cu dizabilități mintale este un proces specific, astfel că, „cunoscând particularitățile lor precum și faptul că aceștia se prezintă mai bine în condițiile de muncă, decât în condițiile școlare, ca urmare a unei motivații mai puternice și mai adecvate, menționează Sima I., școlii îi revine sarcina de a organiza activitatea în raport cu problemele specifice ale copiilor cu cerințe educaționale speciale pentru a le asigura nivelul de cunoștințe, priceperi și deprinderi care să permită acestora integrarea în activitatea productivă, în viața socială” [5, p. 14].

Cercetarea experimentală a cuprins evaluarea și determinarea la elevii claselor primare din școala auxiliară a capacităților de control și evaluare a activității de muncă drept componentă importantă a culturii muncii. În experimentul de constatare au participat 36 de elevi de clasele primare (clasa a IV-a) din patru școli auxiliare din Republica Moldova. Am identificat nivelul de formare a capacităților de control și evaluare a activității de muncă la elevii cu dizabilități mintale în cadrul orelor de Educație tehnologică.

În grupul capacităților de control și evaluare au fost evidențiate metodele și procedeele de monitorizare și evaluare a calității etapelor de lucru, ceea ce este o parte integrantă a culturii muncii. Această capacitate a fost testată la câteva lecții de Educație tehnologică în cadrul analizei elevilor a propriei lucrări (modelul analizei după Stratan V. [9], Хамблин Д. [11] ș.a.): dacă este îngrijită, dacă toate dimensiunile prezentate în model, desen sunt respectate, dacă a utilizat cu îndemănare rigla pentru marcarea sau alte dispozitive, dacă a efectuat corect marcarea pe suprafața materialului, dacă s-a respectat culoarea pentru fabricarea produsului, așa cum se arată în model, dacă poate exista vreo modalitate prin care se poate îmbunătăți aspectul lucrării și să clarifici dimensiunile.

De asemenea, elevii erau îndemnați să remarce elementele principale ale activității sale: dacă s-a lucrat după o consecutivitate tehnologică corectă, s-au respectat regulile de lucru, dacă se verifică mersul executării sarcinii și îl compară cu fișa instructivă sau modelul, dacă detaliile și produsul este confecționat îngrijit și corect, dacă se corectează greșelile comise, dacă poate afirma că ceea ce a efectuat corespunde în totalitate capacităților sale.

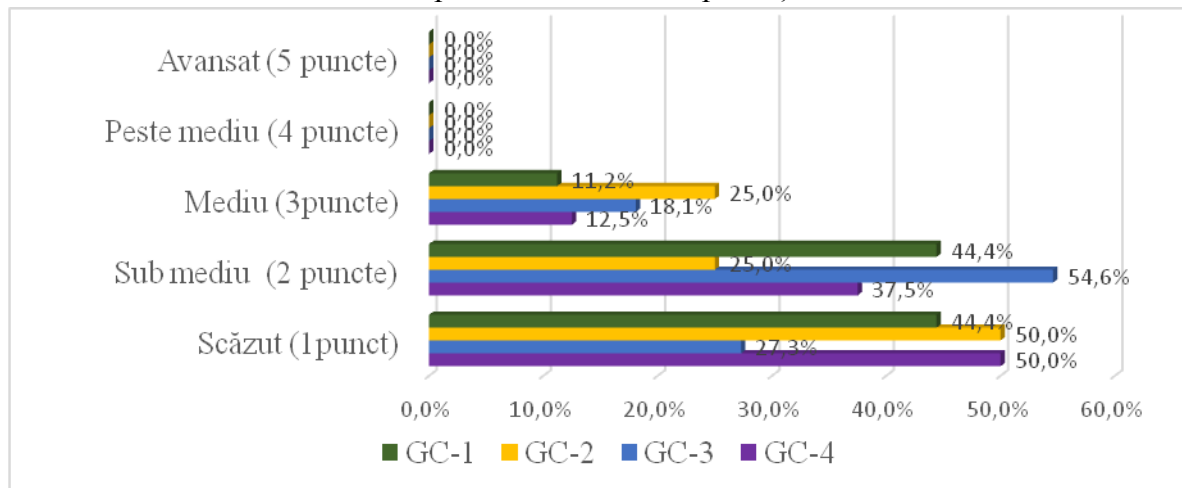

Fig.1. Nivelul formării la elevi a capacității de control și evaluare a calității lucrului efectuat

Datele din această figură ne ajută să remarcăm, că majoritatea elevilor au nivel sub mediu al capacității de control și evaluare a calității lucrului efectuat. Acest lucru indică faptul, că la fiecare lecție este necesar ca elevii să evalueze și monitorizeze calitatea lucrărilor efectuate sub supravegherea unui cadru didactic.

Prin urmare, asimilarea cunoștințelor și capacităților culturii muncii este un proces complex și de durată, care are loc în condiții intenționat organizate sub îndrumarea unui cadru didactic. Eficiența formării culturii muncii la copiii cu dizabilități din clasele primare este determinată de conștientizarea esenței problemei de către cadrele didactice și capacitatea de a efectua activitatea didactică direcționată spre implementarea acesteia.

Respectiv, pentru dezvoltarea deprinderilor culturii muncii la lecțiile de Educație tehnologică este necesar de a organiza instruirea etapizată a formării deprinderilor de orientare, organizare, planificare și control a activității de muncă [1, p. 148].

Rezultatele cercetării întreprinse demonstrează, că formarea capacităților de control și evaluare a activității de muncă drept componentă importantă a culturii muncii la orele de Educație tehnologică în școala auxiliară se realizează cu destule rezerve, deoarece este necesar ca acest proces să decurgă după un model pedagogic, funcționarea eficientă a căruia profilează selectarea unui set de condiții psihopedagogice.

Formarea culturii muncii la elevii cu dizabilități, amplasată în centrul Educației tehnologice, devine premisa principală a configurării unui sistem educativ compatibil cu particularitățile dezvoltării psihofizice a acestora, asigurând calitatea pregătirii indivizilor pentru societatea prezentă și viitoare. Astfel s-a conturat realitatea formării la elevii cu dizabilități mintale din clasele primare a cunoștințelor, capacităților și atitudinilor de muncă, conforme componentelor competenței culturii muncii printr-un model pedagogic.

BIBLIOGRAFIE

1. BADÂR, C. *Fundamente psihopedagogice ale Educației tehnologice în școala ajutătoare*. Teza de doctor în psihologie. Chișinău, 1998. 170 p.

2. CERNEAVSCHI, V., STRATAN, V. *Contribuții psiho-pedagogice în formarea culturii muncii la elevii cu dizabilități mintale*. Universitatea Pedagogică de Stat "Ion Creangă" din Chișinău. Chișinău: Garomont-Studio, 2021. 244 p. ISBN 978-9975-3505-1-8.
3. GONCEARUC, S. *Autocontrolul în procesul educației tehnologice la elevii cu deficiențe auditive*. Teză de doctor în pedagogie. Chișinău, 1993. 129 p.
4. RAILEANU, A. *Formarea culturii muncii la elevii cu deficiențe psihofizice-condiția de integrare*. În: Integrarea școlară și socială a copiilor cu cerințe speciale. Simpozionul internațional. Chișinău, 1998. 264 p.
5. SIMA, I. *Psihopedagogie specială. Studii și cercetări*. Vol. I. București: Ed. Didactică și Pedagogică, 1998. 234 p. ISBN 973-30-5058-X. ISBN 973-30-5058-x
6. АТУТОВ П.Р., ПОЛЯКОВ, В.А. *Формировать у молодежи трудовой образ жизни*. В: Сов. пед., 1989, № 3, с. 3-10.
7. БАТЬШЕВ, С.Я. *Трудовая подготовка школьников: Вопросы теории и методики*. Москва: Педагогика, 1981. 192 с.
8. МИЛЕРЯН, Е.А. *Психология формирования общетрудовых умений*. Москва: Педагогика, 1973.
9. СТРАТАН, В.С. *Особенности анализа образца изделия умственно отсталыми первоклассниками*. В: Дефектология, 1987, №6.
10. СТРУМАНСКИЙ, В.П. *Формирование политехнических умений и навыков культуры труда учащихся средних специальных школ*. Автореф. дисс. канд. пед. наук. Киев, 1982. 13 с.
11. ХАМБЛИН, Д. *Формирование учебных навыков*. Москва: Педагогика, 1986. с. 28-29.
12. ЧЕБЫШЕВА, В.В. *Психология трудового обучения*. Методическое пособие для средних ПТУ. Москва: Высшая школа, 1983. 239 с.

TERAPIA SNOEZELEN ÎN RECUPERAREA COPILOR CU DIZABILITĂȚI

SNOEZELEN THERAPY IN THE RECOVERY OF CHILDREN WITH DISABILITIES

*Ecaterina Zubenschi, dr., conf. univ.,
UPS „Ion Creangă” din Chișinău*

*Ecaterina Zubenschi, PhD, associate professor,
"Ion Creanga" SPU, Chisinau
ORCID: 0000-0002-1822-7460*

CZU: 376.3/4

DOI: 10.46728/c.v1.25-03-2022.p213-223

Abstract

Snoezelen therapy is intended for all people, children with SEN and the elderly who need mental relaxation or pleasurable sensations, training and exploration. Snoezelen therapy is a less common therapy in the Republic of Moldova. This therapy is instituted mostly in the capital and in some large cities of the republic. Snoezelen therapy creates a secure environment and a state of calm by encouraging the child with disabilities to explore and discover for himself what he enjoys, thus creating his well-being, provoking his desire to interact with peers, to share his feelings. enjoy or quietly explore the unknown.

Key-words: Snoezelen, Snoezelen equipment, beneficiaries, therapies, Snoezelen effects